

Motion till riksdagen 2005/06:Ju12

av **Rolf Olsson m.fl. (v)**
med anledning av skr. 2005/06:53

Hemlig teleavlyssning, hemlig teleövervakning och hemlig kameraövervakning vid förundersökning i brottmål under år 2004

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om utveckling av de statistiska redovisningarna i skrivelsen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att möjligheterna för offentliga ombud att utöva sina uppdrag bör förbättras.

Inledning

Allmänhetens direkta och indirekta insyn i rättsväsendets verksamhet är en viktig fråga för Vänsterpartiet. Utan insyn och kontroll från allmänheten genom valda politiker saknar rättsväsendet demokratisk legitimitet.

Denna skrivelse lämnas årligen till riksdagen för att ge riksdagens ledamöter och andra intresserade en viss insyn på ett område där detta är särskilt viktigt, nämligen om den användning av tvångsmedel som polisen i hemlighet utsätter både skyldiga och oskyldiga för.

Det har genom åren förekommit massiv kritik mot denna skrivelse. Man har ansett att den inte ger någon egentlig uppfattning om den hemliga tvångsmedelsanvändningen, att den är alltför översiktlig och saknar viktig statistik. Vänsterpartiet har instämt i detta. Förbättringar har kontinuerligt gjorts, vilket är bra, men inte tillräckligt. Vänsterpartiet har därför under en tid föreslagit att en särskild nämnd med stora möjligheter till insyn, även i enskilda fall, skall inrättas. I förhandlingar med Justitiedepartementet har partiet också fått till stånd en utredning om hur en sådan nämnd skulle kunna organiseras. Utredningen har lämnat sitt förslag om att inrätta en nämnd med

Fel! Okänt namn på

namnet Tvångsmedelsnämnden. Förslaget har i skrivande stund just skickats ut på remiss.

Att denna nämnd inrättas är av oerhörd vikt för polisens demokratiska förankring och förtroende. I utredningen föreslås dessvärre att regeringens årliga skrivelse därmed kan tas bort. Detta vore olyckligt. Möjligheterna till insyn i nämndens arbete kommer att vara begränsade både för riksdagens ledamöter och för allmänheten. Behovet av offentlig information och ett tillfälle till debatt om dessa frågor i riksdagen kommer alltså att vara stort. De olika formerna av kontroll och insyn kompletterar varandra. Regeringen bör alltså, även om en särskild tvångsmedelsnämnd inrättas, fortsätta att överlämna en årlig skrivelse om polisens hemliga tvångsmedelsanvändning till riksdagen.

Förbättringar av skrivelsen

Förbättringar av skrivelsens innehåll och statistik görs kontinuerligt, men behov av sådana förbättringar kvarstår. Det är alltså svårt att utläsa hur pass effektiva de vidtagna tvångsåtgärderna har varit.

Det framgår exempelvis inte hur många fällande domar avseende hur många personer som kommer till stånd. Inte heller framgår det hur användandet av överskottsinformation leder till nya förundersökningar och eventuella fällande domar. Det är inte heller tydligt vad som menas med att åtgärder ”fört utredningen framåt”, då detta kan betyda olika saker. Om det har lett till åtal är det bra, men en hög grad av utredningar som förs framåt för att sedan läggas ner skulle kasta ett helt annat ljus över frågan om hemliga tvångsmedels effektivitet.

Förbättringar av skrivelsen bör göras i enlighet med vad som har anförts ovan. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Offentliga ombud

När åklagare önskar använda sig av hemliga tvångsmedel i en förundersökning krävs ett domstolsbeslut. I domstolsförhandlingen företräds allmänheten av ett offentligt ombud.

Från flera håll, bl.a. från vissa som själva ofta tillförordnas som offentliga ombud, finns kritik mot hur denna ordning fungerar. Kritiken består bland annat i att ombudet företräder allmänintresset och inte den mot vilken hemliga tvångsmedel skall användas. Den består också i att ombuden kallas till förhandlingar med kort varsel och på sittande möte tvingas sätta sig in i det enskilda fallet på grund av att åklagarens underlag inte sänds ut i förväg. Förhandlingarna och åklagarens underlag har också ansetts vara bristfälliga och hastiga. Detta står alltså i klar motsättning till vad som i regeringens skrivelse står om att Åklagarmyndighetens och Rikspolisstyrelsens förklaring till

Fel! Okänt namn på

att så få fall överklagas är att underlaget som ligger till grund för domstolarnas prövning håller en hög kvalitet.

Ett antal offentliga ombud har nu dessutom lämnat sina uppdrag, vilket sägs bero på att de antingen har haft för lite brottmåls erfarenhet eller för mycket. Det senare har ansetts leda till risk för jävsituationer.

Tillförordnanden av offentliga ombud är en viktig del av dessa domstolsförhandlingar, en del som skall säkerställa viktiga krav på rättssäkerhet och demokratisk acceptans. Men en ordning som fungerar dåligt riskerar att utgöra ett "alibi" för hemlig tvångsmedelsanvändning som annars inte skulle vara acceptabel.

Möjligheterna för offentliga ombud att utöva sina uppdrag bör förbättras. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 19 december 2005

Rolf Olsson (v)

Rossana Dinamarca (v)

Siv Holma (v)

Mats Einarsson (v)

Tasso Stafilidis (v)